

О.О.СМІРНОВА,

кандидат культурології, викладач
Миколаївського національного
університету ім. В.О. Сухомлинського,
м. Миколаїв

АСПЕКТЫ ИДЕНТИФИКАЦИИ ТРАДИЦИОННЫХ СОЦИО- КУЛЬТУРНЫХ СИСТЕМ В ПРОЦЕССЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ КУЛЬТУР

Новейшая история развития Украины характеризуется интенсификацией процесса интеграции с западноевропейским цивилизационным миром. Глобализация – как неотъемлемая составляющая этого процесса и как многогранное явление, воздействует на важнейшие общественно-политические процессы, в том числе и на национальную систему культуры. Аналитика современного научного дискурса западных исследователей проблематики глобализации как фактора трансформации национальных социокультурных систем, выделяет, в том числе дифференцированное воздействие этого процесса. Именно эти аспекты феномена глобализации культуры и являются предметом пристального изучения современной культурологии, как науки, вносящей свой вклад в развитие у человечества чувства взаимного уважения, толерантности, являясь основной составляющей частью современного образования. Понимание природы культурной интеграции и осознание возможных рисков для традиционного культурного наследия нации является вместе с тем и направлением вектора развития культурологической мысли в Украине.

Культура и глобализация, как демонстрирует новейшая мировая история, могут быть взрывчатым соединением, со способностью к изменению сознания, в том числе коллективного, о принадлежности к национальной системе культурных координат. Также стоит отметить и способность влияния этого процесса на формирование мышления о месте национальных культурных традиций в системе интегрированной культуры. Одним из возможных проявлений культурной диффузии, как составляющей общественно-политического устройства, при наступлении достаточных условий, является способность к обострению межнациональных, межгосударственных и цивилизационных конфликтов.

Под воздействием глобализации обострению подвержены также и взаимоотношения между социальными группами, разделенными полярными взглядами на осознание собственной идентификации. Стереотипные представления о культурных ценностях приобретенных вследствие глобализации, могут оказать негативный эффект для культурной системы общества. Индикаторами кризиса выступает политизация культурных различий, невозможность компромисса как инструмента решения, неопределенные политические результаты этих конфликтов.

Маркером неравенства национальной и глобалистической культурных систем, в условиях постиндустриального общества, является доступность к информационным ресурсам и возможность оставаться в системе культурных

координат в глобалізуючому світі. Як наслідок, рівень освіти, благополуччя, соціальний статус у індивіда знаходяться в руслі цивілізаційного прогресу якісно вище, ніж у індивіда без можливості отримання інформації. Характерно, що процес розширення суб'єктів залучених в світову інформаційну систему супроводжується зростаючими матеріальними витратами за інформацію визначаючою статус, освіту, матеріальне благополуччя. Відкидаючи «цивілізацію писемності», Мак-Люэн малює картину «глобальної деревни», де з допомогою масової комунікації виникає ідилія вільного від індивідуалізму спілкування людей.[1]

Шовінізм, націоналізм, ксенофобія – результат культурної експансії, породжуючої зрост екстремізму. Саме глобалізація є причиною глибокого розриву між країнами лідерами і країнами третього світу. Особливо яскраво це проявляється в країнах з багатим історичним спадком, спадком – в окремі історичні періоди граючих основопологаючу роль в світовій системі.

Масовість культури – черговий маркер глобалізаційного впливу при трансформації національних культур. «Масова культура» в західній філософії представлена концепцією "масового суспільства", передвіщаючої крах «вищої» культури в зіткненні з «масою», «толпою» Масова культура однозначно інтерпретується як граничне вираження духовної несвободи, засіб відчуження і угнітання особистості. Перебільшуючи роль технічних засобів масової комунікації, критики, такі як Е. Фромм, Д. Рісмен, Е. ван ден Хаг, Г. Маркузе, Е. Морен розглядають її поза зв'язку з буржуазним характером культури і одночасно ігнорують подвійну природу масової культури. Безсумнівно, що через систему масової комунікації мільйони людей отримують можливість ознайомитися з творами художньої літератури, мистецтва, досягненнями науки. Ця подвійність служить ґрунтом для виникнення апологітичних концепцій, виправдовуючих диференціацію культурної продукції і утверджуючих, що «масова культура» відповідає вимогам масового споживача.

Х. Ортега-Гассет характеризував масову культуру як культуру людини маси, під яким він розумів індивіда з невисоким рівнем культурного розвитку, яскраво вираженим міфологічним свідомством, завищеними амбіціями, напівосвіченого, з «комплексом самодостаточності», який має протилежні уявлення про свободу, рівність, сенс людського існування.[2]

Система взаємозв'язків між народною, елітарною і масовою культурою зазнає змін в тому числі під впливом глобалізаційних процесів. Народна і елітарна культури вже не вважаються фундаментальними. Крім того, змінюється сприйняття культури як кінцевої мети людського роду. З'являється все більше прихильників розуміння культури як засобу досягнення особистої успішності з матеріальною складовою.

В системі культурних координат суспільств вектор спрямованості традиційних цінностей зміщується в бік матеріальних. Категорії морально-духовних цінностей, таких як доброта, милосердя, справедливість

все более приобретают форму абстрактных, иногда и атрофированных. Воспитание духа – как основополагающий фактор развития личности утрачен.

Невозможно не отметить важнейший аспект глобализации представляющий особую тревогу – статус национального языка.

В культурологии определено значение языка как носителя культуры, поскольку именно с помощью языка она передается из поколения в поколение, происходит культурная трансмиссия. Язык инструмент культуры, формирующий личность человека, который именно через язык воспринимает менталитет, традиции и обычаи своего народа, а также специфический культурный образ мира.[3]

«Всякий язык — это сосуд, в котором отливаются, сохраняются и передаются идеи и представления народа. Особенно если народ привязан к своему языку и всю свою культуру выводит из языка».[4] Разрушение структур языка, объединение синонимического ряда, исчезновение из оборота лексических формул, выработанных предыдущими поколениями- для Гердера показатели деградации культуры, свидетельства ее грядущей гибели. В сохранении и развитии языка нации он видел важнейшую государственную задачу.

Один из выдающихся филологов современности, основатель всемирно известной школы лингвистики Эдвард Сепир, доказавший, что «возникновение языка предшествовало самому начальному развитию материальной культуры, и само развитие культуры не могло, строго говоря, иметь места, пока не сформировался язык, инструмент выражения значения»[5].

Отмечается снижение статуса национальных языков по отношению к английскому языку, как единственного средства межкультурного взаимодействия. Установление массовой культуры как доминантной, с ее «потребительским образом», лишь укрепляют позицию английского языка – знание, которого стало необходимым условием для обеспечения личного материального благополучия.

Не смотря на все вышесказанное, не стоит демонизировать глобализацию культур как «абсолютное зло». Она же предоставляет возможность быстрого распространения информации, знаний, новых технологий, культурных традиций. Способствует расширению культурных контактов между народами и их взаимодействию.

Список литературы:

1. McLuhan, Marshall. Letters of Marshall McLuhan. (Oxford University Press, 1987) p254.
2. Х. Ортега-и-Гассет восстание масс: Сб.: /пер.с исп. Ортега –и-Гассет Х.-М.: ООО издательство «АСТ», 2002.-278с.
3. Энциклопедия культурологии [Электронный ресурс] –Режим доступа-URL: http://dic.academic.Ru/contents.Nsf/enc_culture/
4. Гердер Й. Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977. С. 297
5. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М., 1993. С. 42.